

Open teelten

Onderzoeksprogramma Open teelten

Programmatitel en looptijd

Systeeminnovatie biologische open teelten.
Looptijd van 2002 tot en met 2005

Thema's

- kwaliteitsproductie;
- schoon milieu, meststoffen;
- schoon milieu, pesticiden;
- multifunctioneel, natuur en landschap;
- duurzaam beheer van productiemiddelen;
- continuïteit bedrijf.

Waarom

Het programma ontwikkelt toekomstgerichte biologische bedrijfssystemen en versterkt en verbreedt de biologische landbouw in de praktijk in samenwerking met ondernemers en andere belanghebbenden.

Uitvoering

Praktijkonderzoek Plant en Omgeving, Plant Research International, DLV Advies, Agrotechnology & Food Innovations en LEI

Meer info bij

Frank Wijnands, telefoon 0320 291 621 of e-mail frank.wijnands@wur.nl

Verkoop nieuw appelras dankzij opzetten miniketen

Rechtstreeks contact met de groentezaak en een goede strategie van pluktijdstip, manier van bewaren en afzetten. Dat zijn drie ingrediënten voor de succesvolle introductie van het nieuwe biologische appelras Santana. Maar zonder centrale regie van fruitspecialisten bij PPO-locatie Randwijk was het nooit gelukt.

Onderzoek van PPO wees uit dat Santana met minder biologische bestrijdingsmiddelen toe kan tegen schurft en roze appelluis dan andere rassen op voorwaarde dat de fruitteiler ook zijn bedrijf anders inricht. Dan valt zo'n tachtig procent van de oogst in klasse I, terwijl dit meestal vijftig tot zeventig procent is. Een ideaal ras dus voor de biologische teelt.

Maar hoe krijg je de consument zover dit onbekende ras te kopen? "De appel is iets zuurder dan Elstar en dat maakt hem interessant, legt onderzoeker Rien van der Maas uit, "maar vlak na de oogst is hij te zuur. Ook kleurt het vruchtvlees

bruin tijdens de bewaring en komen er bij een verkeerde bewaring afwijkingen aan de schil." PPO stelde daarom een protocol op voor het tijdstip van de pluk, de manier van bewaren en de afzet. Vervolgens zocht het contact met twee groentespecialzaken, die de appel in 2002 twintig weken lang heeft verkocht.

Smaakonderzoek in de winkel wees uit dat een derde van de consumenten een voorkeur heeft voor Santana boven Jonagold en Elstar. Bovendien haalde het ras 15 tot 20 procent van de appelomzet in de winkel. Van der Maas: "De miniketen is zo succesvol dat we nieuwe markten kunnen openen voor de biologische appel." Een keten van groentespecialzaken, De Goudreinette, verkoopt najaar 2003 met zes winkels als proef voor het eerst biologisch geteelde Santana van een bedrijf uit het PPO-praktijknetwerk Biofruitteelt.

Santana ligt in groentespecialzaken van De Goudreinette

Een betere ondernemer worden

Een ondernemer die klaar is voor de toekomst weet waar hij goed in is en waar hij tekortschiet. Die weet hoe goed hij is in strategisch denken, in aandacht voor de keten en in de mate waarin hij zichzelf kritisch kan beoordelen en hoe goed zijn vakmanschap is. Onderzoekers van Wageningen UR hebben dat inzichtelijk gemaakt voor 32 biologische telers met een uitgebreide enquête over ondernemerschap.

Voor de tekortkomingen die de boeren gemeenschappelijk hebben, zet PPO een aantal trainingvormen op. Zo probeert een groep telers in Noord-Holland zich meer te richten op de keten en ze gaat meten hoe tevreden de klanten zijn. Daarnaast komt er een training om het imago en de relatie met alle partijen in hun omgeving te verbeteren, zoals burens, leveranciers, (potentiële) medewerkers of vergunningverstrekkers. Ook gaan er deze winter trainingen van start die gericht zijn op kostprijs, onderlinge bedrijfsvergelijking en op strategisch management.

Jaap Korteweg: "Er moet geld komen voor de ontwikkeling van nieuwe machines"

Innovatie komt uit de praktijk

Innovatief is het systeem van biologisch akkerbouwer Jaap Korteweg zeker. Zo innovatief dat veel collega's het systeem zeker zien zitten, maar er liever nog mee wachten het zelf in te voeren. Sinds 1998 werkt de akkerbouwer met vaste rijpaden. In de teeltbedden komt hij alleen voor

de oogst, verder niet. Dat levert een losse structuur op van de bodem waarin mechanisch onkruid wieden makkelijk gaat. Daardoor heeft hij aantoonbaar minder last van onkruid en bovendien hoeft hij voor een zelfde opbrengst minder te bemesten. Onderzoekers van Wageningen UR onderbouwen dit nu met cijfers. Ze vergelijken een gangbaar systeem met het rijpadensysteem, bijvoorbeeld in de arbeidsbehoefte, de gehaalde precisie, maar ook de beschikbaarheid van voedingsstoffen en de gewasopbrengst.

Al toen Korteweg begon met zijn systeem had hij contact met het Agrotechnology & Food Innovations. Om het systeem goed te laten verlopen was het nodig de trekker precies goed te laten rijden. Dat kon met een GPS-systeem, waar het Agrotechnology & Food Innovations al mee bezig was. Nu heeft Korteweg een trekker die GPS-bestuurd rijdt. "Het bijzondere is dat deze heel nauwkeurig werkt. Daarmee zijn we de eerste in Nederland. Dat betekent wel veel risico. Het bedrijf dat hem ons geleverd heeft is nu al failliet." Daarmee stipt Korteweg tegelijk het nadeel aan. Dit soort nieuwe ontwikkelingen zijn duur en er zijn geen subsidiepotjes voor, heeft hij gemerkt. "Het onderzoek heeft wel geld om de effecten van dit teeltsysteem te testen, hoe groot de opbrengsten zijn, de hoeveelheid onkruid en zelfs of er minder broeikasgassen ontstaan. Ook is er geld om de kennis verder te verspreiden. Maar geld voor de ontwikkeling van nieuwe machines is niet te vinden. En ik wil nu nog een machine om ook bij de oogst uit de teeltbedden te blijven. Ideeën daarvoor heb ik genoeg."

Bedrijf verandert door onderzoek

"Je hele bedrijf verandert door mee te doen aan BIOM", vindt Hans Rozendaal, akkerbouwer in Strijen. Hij heeft meegedaan aan de eerste ronde van samenwerking tussen onderzoek en praktijk-bedrijven en is nu ook deelnemer aan de tweede ronde, BIOM II. "Ik hoop dat ik de komende periode net zoveel leer."

Het bedrijf is in 1997 begonnen met de omschakeling naar biologisch. Toen 'deed hij maar wat', zoals Rozendaal zijn eigen werkwijze omschrijft. Als de markt vroeg om een bepaald gewas teelde hij dat of zette er nog eens een hoekje mee vol. Gevolg: soms kwamen gewassen om de vijf of zelfs om de vier jaar terug op dezelfde plek. Na adviezen van collega's, DLV en onderzoek houdt hij nu strak vast aan een vruchtwisseling van één op zes, het ijzeren bouwplan. "Dat is beter voor de bodemvruchtbaarheid", weet de teler.

Het is de wisselwerking tussen collega's en onderzoekers waar Rozendaal zo veel van opsteekt. "Als je alleen een studiegroep hebt, is dat niet echt voldoende. Je hoort wel een heleboel van anderen en hoe zij dingen aanpakken, maar er komt geen literatuuronderzoek of

Hans Rozendaal, akkerbouwer in Strijen

ander onderzoek bij waarin je hoort wat het beste is. De een zegt bijvoorbeeld dat je het beste gras-klover kan telen om akkerdistel en akkermelkdistel tegen te gaan. Anderen zeggen dat je het beste kan braken. Dat kan het onderzoek dan gaan testen."

Het enige dat Rozendaal nu nog mist is naaste burens die ook omschakelen. "Maar hoe je meer biologische telers kan krijgen weet ik niet. Misschien heb je daar ook wel weer onderzoek voor nodig."

De reeks 'biologisch onderzoekbericht' geeft een impressie van elk onderzoeksprogramma op het gebied van biologische landbouw en voeding van Wageningen UR. Het is een uitgave van het Innovatiecentrum Biologische Landbouw in opdracht van het Koepelprogramma Biologische Landbouw en wordt gefinancierd door het ministerie van LNV.

De onderzoeksprogramma's passen in de doelstelling van de overheid om in 2010 een biologisch landbouwareaal te hebben van 10%. Meer info: www.biologischelandbouw.net